

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

โลกปัจจุบันได้ก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์รวดเร็วด้วยอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสื่อสาร โทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีเครือข่ายโยงใยไปทั่วโลก เช่น ทางด่วนข่าวสารข้อมูล (Information Superhighway) รวมทั้งระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” (Internet) ทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งข่าวสารข้อมูล โดยถูกรวมเป็นหนึ่งเดียวไร้ซึ่งพรมแดน เปรียบประหนึ่งเป็นหมู่บ้านโลก (Global Villages) (นิตยา บุตรศรี. 2542:1; อ้างอิงจากสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2540-2544) ภาวะเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น ณ จุดใดของโลกย่อมส่งผลกระทบต่อถึงกันในวงกว้าง แม้ประเทศไทยก็ไม่อาจหลีกเลี่ยง (สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1)

รัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พุทธศักราช 2540-2544) ไว้ดังนี้ “เป็นการศึกษาที่จัดให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สอดคล้องกับความเป็นจริงในวิถีชีวิตของคน ทั้งธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณค่าในสังคมไทย เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญเติบโตอย่างสมดุล ทั้งด้านสังคม การเมือง รวมทั้งความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศให้สามารถให้ความร่วมมือและแข่งขัน อันจะทำให้มีการกระจายรายได้สู่ภาคเอกชนมากขึ้นเป็นการลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพิ่มศักยภาพของมนุษย์โดยเฉพาะการศึกษาจะต้องสร้างคนให้รู้จักการสร้างงานด้วยตนเอง มีโอกาสทำงานในท้องถิ่นของตนเอง” (นิตยา บุตรศรี.2542:1 ;อ้างอิงจากสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2540-2544)

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปสู่เด็กและเยาวชนไทยมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 78 ที่บัญญัติให้รัฐต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ นโยบายระดับชาติ อาทิ นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (IT 2000) ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2539 ซึ่งระบุชัดเจนให้ลงทุนพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ได้แก่ ให้พลเมืองสามารถอ่านออกเขียนได้และสร้างฐานทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะเพียงพอด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 22 ซึ่งกำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” และหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาระบุไว้ให้รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มี การผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้งรัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้ง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย ดังนั้นคงปฏิเสธไม่ได้ถึงความจำเป็นต่อการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้เพื่อดำเนินการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27(2) จึงกำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และในมาตรา 7 ได้กำหนดว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 :3)

จากการจัดการเรียนการสอนของไทยที่ผ่านมา พบว่า ครูเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน เน้นให้ความรู้ การให้นักเรียนท่องจำเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ, 2542. หน้า 142) ครูให้ความสนใจและความสำคัญแก่นักเรียนน้อยมาก ไม่สนใจความรู้เดิมหรือความต้องการของนักเรียน เพียงแต่เตรียมเนื้อหาที่จะสอน นักเรียนแต่ละคนได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (รุ่ง แก้วแดง, 2542. หน้า 139) นักเรียนถูกกำหนดกรอบให้ฟังการถ่ายทอดความรู้ผ่านตัวครู ในห้องสี่เหลี่ยมแคบ ๆ ทำให้เกิดความเครียด ความอึดอัด ไร้ความสุข ศักยภาพของเขาที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทุก ๆ ด้าน จะถูกจำกัดลง (กรมวิชาการ, 2542. หน้า 1) ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจึงเรียนอย่างไร้ความสุข เติบโตด้วยความรู้สึกที่ตนเองต่ำต้อยด้อยค่า ทั้ง ๆ ที่นักเรียนมีศักยภาพแฝงเร้นอยู่ในตัวเอง (อารี สัณหฉวี, 2542.

หน้า 57) จะเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของครูที่ผ่านมาไม่ได้ให้นักเรียนแสดงความสามารถที่มีอยู่ในตัวตนทำให้นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง นักเรียนไม่ยอมการเรียนรู้ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไปได้

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการวิเคราะห์การจัดการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการของผู้สอน ซึ่งปรากฏดังต่อไปนี้ การจัดการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาเป็นภาระหน้าที่ของชุมชนในการให้การศึกษา โดยมีพ่อแม่ คนแก่และช่างฝีมือ เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาวิชาความรู้ให้แก่เด็ก การจัดการศึกษาจึงมีรูปแบบที่หลากหลาย และสอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน แต่ความหลากหลายของรูปแบบการศึกษาได้สูญหายไป เมื่อรัฐเข้ามาควบคุมการจัดการศึกษา และการนำเอาระบบการศึกษาของประเทศทางตะวันตก และภูมิปัญญาสากลเข้ามาเป็นหลักในการจัดการศึกษาแทนระบบการศึกษาเดิม จึงทำให้ภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะในส่วนของการศึกษาพื้นบ้านได้ถูกตัดออกจากการศึกษาเรียนรู้ในวิถีชุมชนจนเกือบจะหมดสิ้น แล้วมีการกำหนดนโยบายหลักการและแนวปฏิบัติจากหน่วยงานที่อยู่ส่วนกลางมากเกินไป ทำให้หลักสูตรที่สอนห่างไกลชีวิตจริงของชุมชน ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องไกลตัวมากกว่ารู้เรื่องตัวเองทำให้เกิดปัญหาการดำรงชีวิต สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับสูงทำให้มีการเรียนรู้ที่เป็นสากลมากกว่าการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัว และจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ผลปรากฏว่า ปัญหาที่ผู้สอนประสบอยู่คือ

1. มีเวลาจำกัดในการสอน
2. ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับภูมิปัญญามีน้อย
3. วัสดุที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของรายวิชา

นอกจากนี้พบว่าการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับด้านเนื้อหา เนื่องจากรัฐมีนโยบายสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความเป็นตะวันตกและภูมิปัญญาสากลเป็นหลักจึงทำให้ขาดหลักสูตรที่รองรับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ปัญหาด้านผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะที่ดี เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากเกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลหลายด้าน ทั้งทางด้านพื้นฐานทางการศึกษา สติปัญญา ความสามารถทางการเรียนรู้ ความอดุสาหะขยันหมั่นเพียร

3. ปัญหาทางด้านวัสดุอุปกรณ์ อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน และสื่อที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหารายวิชา ทำให้คุณภาพของการเรียนในส่วนทักษะด้อยลงไป

แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว สามารถทำได้โดยเพิ่มบุคลากรผู้สอน ขยายระยะเวลาของหลักสูตร จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นรองรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นไปได้ยากเนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สามารถเกิดขึ้นในโรงเรียนทุกแห่ง โดยปัญหาเหล่านี้สามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเข้าไปประยุกต์ในการแก้ปัญหาได้ โดยการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเป็นไปได้และสามารถนำมาแก้ปัญหาได้จริง

ชุดกิจกรรม เป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่มีคุณค่า โดยเฉพาะทำให้การสอนมีแบบอย่างมาตรฐาน ทำให้ผู้สอนมีความมั่นใจ ทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยแก้ปัญหาทางการเรียนการสอนได้ ทำให้การเรียนการสอนดีขึ้น จากการนำชุดกิจกรรมซึ่งใช้เมื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชามาใช้ย่อมมีคุณค่า (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2523 : 117) ได้สรุปคุณค่าของสื่อประสมที่ทำในรูปชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น การทำงานของเครื่องกล อวัยวะในร่างกาย การเติบโตของสัตว์ชั้นต่ำ ฯลฯ ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี

2. ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนในการเรียนของตนเองและสังคม

3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4. ช่วยสร้างความพร้อมและมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะชุดกิจกรรมผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า

5. ทำให้การเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน ชุดกิจกรรมสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือความขัดข้องทางอารมณ์มากนักน้อยเพียงใด

6. ช่วยให้ผู้เรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอน

7. ในกรณีครูขาด ครูคนอื่นสามารถสอนแทน โดยใช้ชุดกิจกรรม

กล่าวสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่มีคุณค่า โดยเฉพาะทำให้การสอนมีแบบอย่างมาตรฐาน ทำให้ครูผู้สอนมีความมั่นใจ ทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ช่วยแก้ปัญหาทางการเรียนการสอนได้ ทำให้การเรียนการสอนดีขึ้น โดยเฉพาะการนำคอมพิวเตอร์มาสนับสนุนการเรียนรู้อินซุดกิจกรรมย่อมจะเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ คอมพิวเตอร์ เป็นเทคโนโลยีที่ได้รับการยอมรับและได้พัฒนาก้าวหน้าอย่างมากในปัจจุบัน มีการนำคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้เป็นอุปกรณ์ในการสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้สอนแก้ปัญหาทางการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง

จากการศึกษา ดังที่กล่าวข้างต้น คณะผู้ศึกษาค้นคว้าจึงพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้ประกอบการเรียนการสอน เรื่องไม้กวาดตองกง เพื่อให้ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกิดการเรียนรู้เรื่องไม้กวาดตองกง อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแก้ปัญหาคำจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้เรื่องไม้กวาดตองกง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ เรื่องไม้กวาดตองกง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ได้ชุดกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้เรื่องไม้กวาดตองกง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพ
2. ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมสำหรับเรื่องอื่น หรือระดับชั้นอื่นๆ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้เรื่องไม้กวาดตองกง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 สำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา เขต 1 จังหวัดอุดรธานี

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยสุ่มอย่างง่าย 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ทำการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์ สนับสนุนการเรียนรู้เรื่องไม้กวาดตองกง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์ สนับสนุนการเรียนรู้เรื่องไม้กวาดตองกง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนา หมายถึง การสร้างชุดกิจกรรม และปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างเป็นระบบ ภายใต้การแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้อย่างเป็นขั้นตอนจนได้ผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ชุดกิจกรรม หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น เรื่อง ไม้กวาดตองกง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดไว้เป็นหมวด ชุดกิจกรรมประกอบด้วย คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม เนื้อหาการสอนที่จัดอยู่ในรูปแบบมัลติมีเดีย ที่มีคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ สื่อการสอนพร้อมทั้งกิจกรรมหรือการมอบหมายงาน

3. คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้เรื่องไม้กวาดตองกง 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ เรื่องประวัติความเป็นมา ต้นตองกง อุปกรณ์และวิธีการผลิต และวิธีการใช้และการดูแลรักษาผ่านคอมพิวเตอร์ซึ่งแต่ละหน่วยประกอบด้วยเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสม

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 30 คน

4. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ หมายถึง คุณภาพของชุดกิจกรรมโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนตามเกณฑ์ ที่กำหนด 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ทำแบบฝึกหัดในกิจกรรมได้ร้อยละ 80 ขึ้นไป

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ทำแบบทดสอบของนักเรียนทั้งหมดซึ่งได้ร้อยละ 80